

Aarhus
Symfoni
21/Orkester
/22

Verdi, Gravgård Madsen & Beethoven

SKÆBNEKLANGE

19. maj 2022 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Giuseppe Verdi (1813-1901)

Overture til *Skæbnens magt* (1862) 10 min.

Allan Gravgaard Madsen (1984-)

Concerto Grosso (2018-2022) 25 min.

P A U S E 25 min.

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Symfoni nr. 5, "Skæbnesymfonien" (1808) 35 min.

- 1 Allegro con brio
- 2 Andante con moto
- 3 Scherzo – Allegro
- 4 Allegro

Varighed i alt ca. 95 min.

MEDVIRKENDE

Ryan Bancroft
DIRIGENT

JACK Quartet
SOLISTER

Umberto Boccioni: States of Mind: Those Who Go (1912)

SKÆBNEKLANGE

af Christina Blangstrup Dahl

Verdi **Overture til *Skæbnens magt***

Helt færdig. Det var Verdis holdning til sin karriere som operakomponist, efter han havde skrevet *Maskeballen* i 1859. Han trak sig tilbage til sin gård i Emilia-Romagna, men så fik han et tilbud, han ikke kunne modstå. Rigsteatret i Skt. Petersburg tilbød ham en umådelig generøs sum for en ny opera, alle udgifter betalt, og det fristede Verdi nok til at skrive *Skæbnens magt*. I ouverturen kan vi høre Verdis melodrama for fuld udblæsning. Messingblæsernes åbningsakkorder er skæbnen selv og skaber en stemning af dyster forudanselse, der bliver uddybet af resten af orkestret. Vi får også romantiske sidetemaer, og ouverturen indkapsler dermed den dramatiske historie fyldt med uheldig kærlighed, flugt, heltedåd, hævn og død (med andre ord en helt almindelig italiensk opera).

Gravgaard Madsen **Concerto Grosso**

Allan Gravgaard Madsen er huskomponist i Aarhus Symfoniorkester, og vi har allerede fået det første "officielle" huskomponistværk fra ham – den lille, men utroligt øreåbnende *Ouvert'* fra 2020. Nu er tiden så kommet til et "stort" værk – en concerto grosso. Her fortæller Allan Gravgaard Madsen selv om værket:

Fortidens musikalske højdepunkter – og fremtidens: Til denne koncert mødes en af de mest elskede klassikere med et splinternyt værk af Aarhus Symfoniorkesters huskomponist.

Allan Gravgaard Madsen har skabt en vibrerende og levende concerto grosso ud af klangfarver, rum, toner og form. Hans musik knytter an til både hans egen og musikernes personlige historie, tvivl, styrker og sårbarhed. Koncerten er nemlig skabt i nært samarbejde med musikerne i JACK Quartet, som er intet mindre end nogle af verdens største kapaciteter inden for ny musik. Det er derfor en stor fornøjelse at kunne præsentere dem som solister sammen med symfoniorkestret i Symfonisk Sal.

Vi runder koncerten af med en symfoni, der knap nok behøver en introduktion: Beethovens skæbnesymfoni er ikonisk. Den store symfoni starter i mørk mol og slutter i triumferende, lysende dur. "Glæde følger sorg, solskin følger regn," sagde Beethoven. Det bliver en koncert, hvor det lavmælte bliver sat overfor det storslåede – og fortiden sat overfor nutiden.

Concerto Grosso er bestilt af Aarhus Symfoniorkester med støtte fra Statens Kunstfonds Legatudvalg for Musik, Dansk Komponistforening og KODA Kultur.

”I mine værker arbejder jeg med nærhed. Jeg arbejder med strikse benspænd, som for eksempel begrænset tonemateriale og formelementer, der enten er genereret ud fra matematiske proportioner eller taget direkte fra værker af historiske komponister. Det kan for nogen måske lyde omklamrende, men når jeg dykker ind i begrænsningernes rammer, frigøres jeg til at skabe nye muligheder og presse rammerne til deres yderste. På den måde udløses et nærvær mellem mig og materialet, mellem materialet og musikerne og mellem musikerne og publikum – for når materialet kan være kun én tone, så må jeg og musikerne give denne ene tone alt, hvad vi har af nærhed, omsorg og intensitet.

Alle musikere har også egne benspænd, som jeg undersøger via forløb med samtaler og interviews undervejs i kompositionsprocessen. Disse forløb åbner op for et vibrerende og levende kunstnerisk materiale af klangfarver, rum, toner og form. Et materiale, der knytter an til musikernes og min egen personlige historie, tvivl, styrke og sårbarhed – noget, som jeg eksponerer glimtvis i de værker, som jeg skriver.

Min *Concerto Grosso* er (sin traditionelle titel til trods) ikke et værk for solister og orkester i gængs forstand. Orkestret er snarere en klanglig udvidelse af solisterne – og omvendt. Orkester og strygekvartet bliver ét instrument, ét fællesskab, hvor den skarpe rolleopdeling – mellem solister på den ene side og orkestret som akkompagnement

på den anden side – er udvisket.

I flere år har jeg været fascineret af natten og den alternative virkelighed, som den skaber. Om natten smelter farver sammen og bliver utydelige, lyde bliver dæmpet og fjerne, dufte forsvinder og kun skyggen af dem hænger i luften. Alle de lyde, som man om dagen hører som baggrundsløde, træder frem om natten og får deres velfortjente solooptræden.

I min *Concerto Grosso* arbejder jeg videre med den udforskning af modsætninger: Det lavmælte sat overfor det storslåede, fortiden sat overfor nutiden, det intime sat overfor afstand.”

Værket er bestilt af Aarhus Symfoniorkester med støtte fra Statens Kunstfonds Legatudvalg for Musik, Dansk Komponistforening og KODA Kultur.

Beethoven **Symfoni nr. 5**

De fire toner, der indleder Beethovens 5. symfoni, er ikoniske. Skæbnen, der banker på døren – i hvert fald ifølge mytologien, der omgiver denne symfoni. Og skal vi ikke lige få onduleret den med det samme: Det der med, at Beethoven selv skulle have sagt, at de fire toner er lyden af skæbnen, der banker på døren – ja, det er nok en myte. Desværre, for historien er god. Et mere pålideligt (men desværre også mere prosaisk) bud på ophavet til det lille signal er Czernys historie om, at Beethoven formodentlig var inspireret af – en gulspurv. Men ”Skæbnesymfonien”

lyder nu engang mere dramatisk end ”Gulspurvesymfonien”, så man forstår egentlig godt, hvorfor det ikke rigtig slog an. Sådan går det ofte med sandheden.

Symfonien tog sin tid at skrive; Beethoven blev ved med at lægge den til side for at koncentrere sig om andre værker, og den havde faktisk premiere sammen med den sjette symfoni. Beethoven dirigerede selv koncerten, som varede hele fire timer og kun havde værker af Beethoven på programmet. Med værkets ikoniske status i dag er det svært at forestille sig, at kritikerne ikke havde noget særligt at sige om værket. Det kan skyldes, at der var hundekoldt i koncertsalen (eller at fire stive timer er lang tid, selv når der er Beethoven på programmet). Nogle år senere beskriver musikkritikeren E.T.A. Hoffmann imidlertid symfonien således: ”Hvordan denne vidunderlige komposition leder lytteren uafvendeligt fremad ind i det uendeliges ånde verden i et klimaks, der stiger og stiger! Der er ingen tvivl om, at det går hen over hovedet på mange, men den eftertænksomme lytters sjæl bliver dybt og inderligt rørt af den udsigelige længsel, og indtil den sidste akkord – ja, selv i de øjeblikke, der følger den – vil lytteren være ude af stand til at træde ud af det vidunderlige ånderige, hvor glæde og sorg omfavner ham i form af lyd.”

E.T.A. Hoffmanns fremstilling er både dramatisk og følelsesfuld – men den beskriver musik, som er så dramatisk og følelsesfuld, at det er svært ikke at spejle den. Om det var Hoffmanns fortjeneste eller ej (det var det nok ikke), så fik

symfonien snart den centrale plads i orkesterrepertoiret, som den også i dag har over hele verden – og i rummet, for den sags skyld. Symfonien er nemlig med på den optagelse, som Voyager bringer længere og længere ud i verdensrummet. Og det er nok meget godt; hvis et rumvæsen hører den og tænker, at det er dette stykke, som betegner menneskeheden – så kan mødet med den fremmede civilisation da ikke gå helt galt.

De ikoniske starttoner behøver ikke nærmere forklaring; vi ved, hvordan de lyder. Til gengæld er de ikke lette at dirigere! Der er nemlig megen debat om, hvordan de skal opfattes: Som en del af en tre- eller firedeling? Hurtigt eller langsomt? Afsluttet eller åbent? Ser man forskellige optagelser med denne symfoni kan det ærlig talt nogle gange virke mirakuløst, at orkestret evner at afkode dirigentens signal til, hvornår der skal startes. Men det gør de, og signalet bliver brugt gennem hele symfonien. Det sker også i første sats, hvor signalet vikler sig ind og ud mellem de forskellige instrumentgrupper i orkestret, også i en mere lyrisk udgave.

Anden sats starter med et strygertema, som blæserne hurtigt supplerer, og heroiske messingfanfarer veksler med dæmpede strygersteder. Satsen er skrevet i en dobbelt variationsform: Der er således ikke ét, men to temaer, som skiftevis varieres i løbet af satsen. Det første tema høres i de dybe strygere, det andet tema i træblæserne, og i resten af satsen kan vi så bevidne Beethovens idérigdom.

Temaet i tredje sats er et af den slags temaer, som giver en lyst til at gå i krig af lutter begejstring. Det bygger – naturligvis, fristes man næsten til at sige – på de fire toner i starten af værket. Temaet kommer først i små bidder, hvorefter det folder sig ud. Derefter transformerer det sig via de dybe strygere til en tekstur af melodier, og til sidst ebber det ud til næsten ingenting i paukerne i et hviskende ekko af første sats' karakteristiske indledning. Det er imidlertid blot en overledning til fjerde sats, hvis jublende tema rejser sig sejrrikt fra de beskedne paukeslag.

Fjerde sats er musik af den slags, som får en til i fuldt alvor at overveje, om ikke der endnu kunne være mulighed for et karriereskift, så man kan få lov

til at sidde i et orkester og spille denne sats. Tonearten er skiftet fra første sats' mørke mol til lys dur: "Mange mener, at ethvert molstykke bør slutte i mol. Det passer ikke! Glæde følger sorg, solskin følger regn," sagde Beethoven. Orkestret er stort; Skæbnesymfonien er en af de første symfonier, hvor basunen og piccolofløjten er en del af orkestret. Bemærk for øvrigt de tre gentagne toner også i træblæserne – indledningstemaet bliver aldrig glemt.

Bedst som vi tror, at NU slutter Beethoven får vi en næsvis lille coda, der starter i træblæserne og igen bygger op, indtil vi endelig får den triumferende slutning – som for at slå fast, at ja, man kan virkelig godt slutte en symfoni i dur, selvom man har startet den i mol.

Biografier af Christina B. Dahl

Ryan Bancroft DIRIGENT

Den unge amerikanske dirigent Ryan Bancroft uddannede sig oprindeligt til trompetist ved California Institute for the Art. En af hans tidligste oplevelser med direktion var, da han samlede sine venner for at opføre Mozarts *Requiem* efter sin fars død. Herefter studerede han direktion på Royal Conservatoire of Scotland og derefter på det prestigøse Nationale Master Orkestdirectie-program i Holland, hvor han bor i dag.

I 2018 vandt han den første og eneste dirigentkonkurrence, som han nogensinde har deltaget i – nemlig Malkokonkurrencen. Samme år dirigerede han for første

gang BBC National Orchestra of Wales, hvor han sprang ind på et afbud. Det blev så stor en succes, at orkestret året efter udnævnte ham til deres nye chefdirigent fra sæson 2020-21. Desuden er han huskunstner hos Tapiola Sinfonietta fra starten af denne sæson og kommende chefdirigent for Kungliga Filharmonikerne i Stockholm.

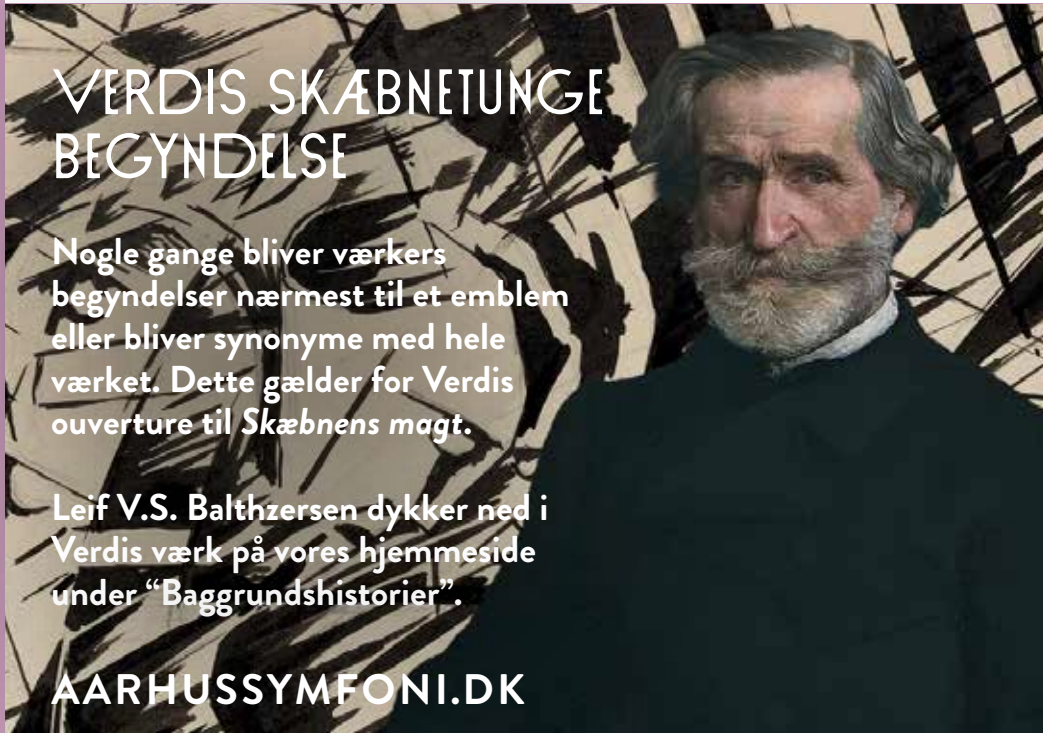
Han har for øvrigt en stor passion for ny musik, og han har været assistent for Pierre Boulez og uropført værker af blandt andet Sofia Gubaidulina og John Cage.

VERDIS SKÆBNETUNGE BEGYNDELSE

Nogle gange bliver værkers begyndelser nærmest til et emblem eller bliver synonyme med hele værket. Dette gælder for Verdis ouverture til *Skæbnens magt*.

Leif V.S. Balthzersen dykker ned i Verdis værk på vores hjemmeside under "Baggrundshistorier".

AARHUSSYMFONI.DK

JACK Quartet SOLISTER

JACK Quartet er et af verdens allerbedste ensembler inden for ny musik – New York Times kaldte dem faktisk for “vores førende kvartet inden for ny musik” i en anmeldelse, og Boston Globe udnævnte dem til ”den nye musiks superhelte”. Kvartetten har dedikeret sig til ikke bare at spille ny musik, men også at bestille nye værker, fremme oversete komponister og i det hele taget øge kendskabet og kærligheden til den nye musik.

Kvartetten former ofte et tæt forhold med de komponister, hvis musik de spiller

– hvilket også er tilfældet i samarbejdet med Allan Gravgaard Madsen. Det betyder, at de altid har en helt særlig indsigt i de værker, som de spiller. Derfor har de også optrådt i nogle af verdens mest prestigøse koncertsale som Carnegie Hall i New York, Filharmonien i Berlin og Wigmore Hall i London.

De har lavet en lang række indspilninger – og så er de optaget af at lære fra sig og underviser derfor på en lang række festivaler og uddannelsesinstitutioner.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Cristian Chivu Ivan
 Johanna Tolvanen
 Tue Lautrup
 Hanne Holt Nielsen
 Thea Clemson Andersen
 Todd Cadieux
 Katrin Djordjevic Sønnichsen
 Matthias von Niessen
 Matthias Gahl
 Hayato Ishibashi
Peter Clemson, kontrakt
Alexandru Radu, assistent

VIOLIN II

Sarah Lucy Foldager
 Birgitte Bærentzen Pihl
 Marta Wisniowska-Mruk
 Erik Søndergaard Jensen
 Vibeke Lund Nielsen
 Charlotte Hald Lauridsen
 Pernille Jönsson Nüchel
Sonja Lind, kontrakt
Violina Petrova, kontrakt
Olga Rosca-Marcov, kontrakt

BRATSCH

Christine Hølge Larsen
 Nikolaj Lind Pedersen
 Lise Pehrson
 Eva Paulin
 Zane Kalnina
Robert Karlsson, assistent
Zane Sturme, assistent
Annemarie Nørhede Jakobsen, assistent

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
 Jens Lund Madsen
 Ananna Lützhøft
 Chiao-Hui Hwang
 Fang-Yu Liang
Anne Hall, assistent

KONTRABAS

David Møllfatrik
 Christian Jørgensen
 Frank Christensen
 Poul Erik Jørgensen
Marike Grüttner, kontrakt

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
 Toril Vik Kjeller
 Judith Wehrle

OBO

Malene Bjerg Poulsen
 Lisa Anna Gross
Gaëtan Schwab, assistent

KLARINET

Mathias Vik Kjeller
 Vibeke Kærsgaard Lembcke
 Kristian Flagstad

FAGOT

Eric Beselin
Anrijs Ivanovskis, assistent
Harald Tørring Svendsen, kontrakt

HORN

Lisa Maria Cooper
 Jari Kamsula
 Carsten Elborg Adrian
 Klaus Gottlieb

TROMPET

Kim Hansen
 Anders Kildahl Larsen
 Martin Schuster

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen, kontrakt

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen, kontrakt

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Rune Schuster, assistent

HARPE

Tanne Harder, assistent
Mette Nielsen, assistent

SYMFOBUSINESS

et unikt partnerskab
på tværs af symfoni,
udvikling & erhverv

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdipartnerskab og et direktørnetværk — samt et berigende oplevelsestilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive enten Platin- eller Sølvpartner støtter man direkte orkestrets vision, der byder på radikale nye måder at præsentere klassisk musik på, fortælle orkestrets historie, og inddrage publikum i interaktive og medrivende koncertformer.

Som SymfoBusiness-partner er man derudover garanteret et skræddersyet koncertforløb med

indlagte middage, rejse og eventuelt optræden i virksomheden, der tager medlemmerne helt ind i musikken — og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration — både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår før publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Administrations- og sponzorchef Thorkild Andreasen:

thorand@aarhus.dk • 41 85 68 51

SYMFOBUSINESS SÆRLIGE GIVERE 2022

SALLING·FONDENE

KØBMAND HERMAN SALLINGS FOND

STIBOFONDEN

Per og Lise Aarsleff Fond

SYMFOBUSINESS PLATINPARTNERE 2022

vola

JKS
Moving your potential

SCHOUW+CO

KAUFMANN
SINCE 1944

Bjerrers
Bureau ApS

SYMFOBUSINESS SØLVPARTNERE 2022

Danske Bank

Nyd en
sommeropera-middag
i Den Gamle By
inden forestillingen!

AARHUS SOMMERA

OPERA

Mozarts Don Juan

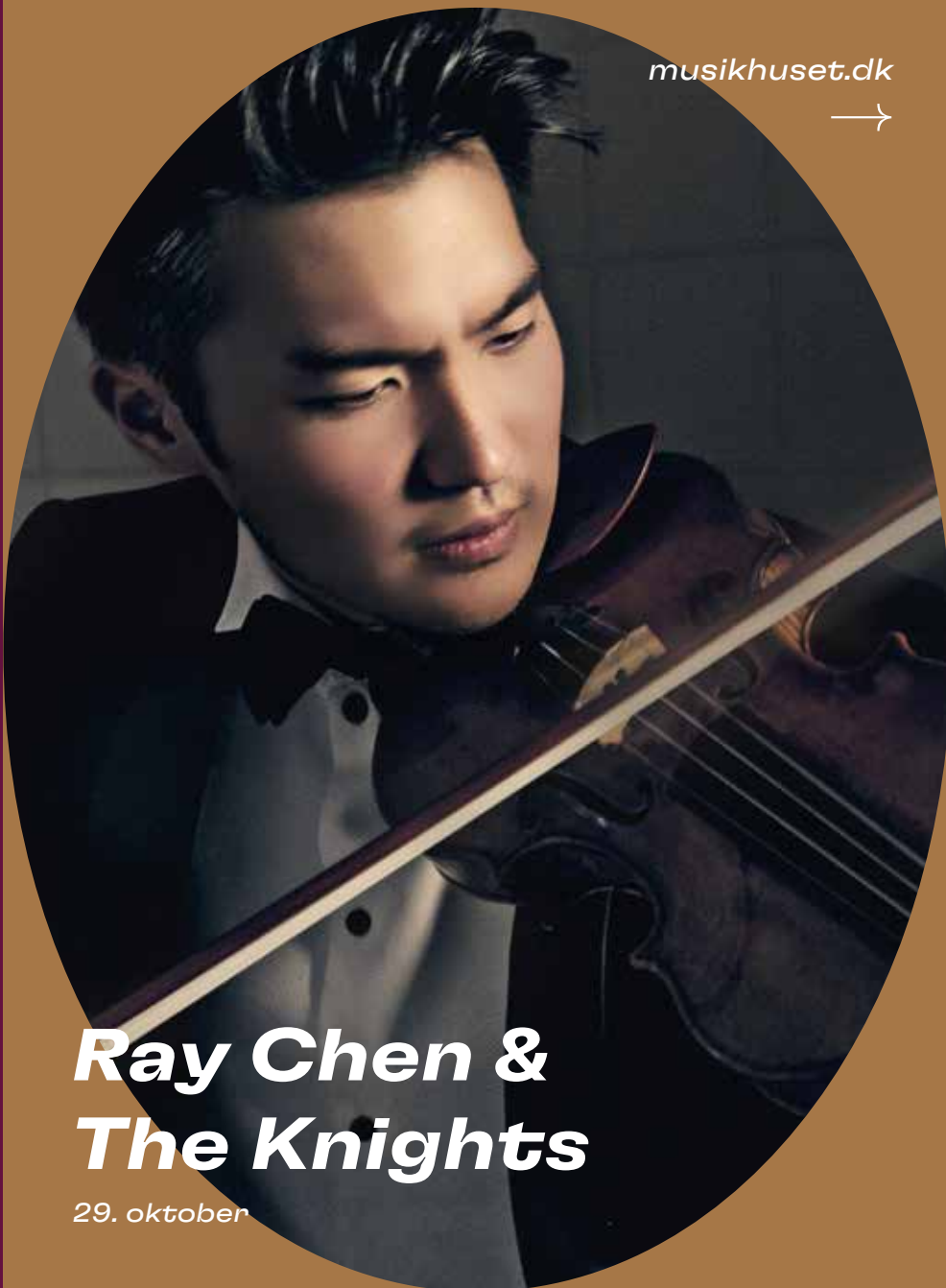
Forestillinger:
27/8, 30/8, 31/8, 2/9, 3/9, 6/9 og
7/9 2022 kl. 19.30
Helsingør Theater i Den Gamle By
Billetter: www.billetten.dk

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

Ray Chen & The Knights

29. oktober

Det Kongelige Kapel Ungdommelige mesterværker 29. apr
En symfoni til Aarhus 19. juni
De fire årstider efter Vivaldi Karl Aage Rasmussen og
Concerto Copenhagen 8. oktober